

KOLMKÜMMEND KORDA TEADUSKONVERENTSE JA KOLMKÜMMEND AASTAKÄIKU TEADUSAJAKIRJA „EESTI MAJANDUSPOLIITILISED VÄITLUSED“

20 korda konverentsidest Värskas (1984, 1994–2012) ja
10 korda järjest Jänedal (2013–2022) ning
XXX aastakäiku ajakirja (1984, 1994–2006, 2007–2022)

Sissejuhatus

Meie tegevustel ja sündmustel on nüüdseks märkimisväärne ajalugu – 20 korda konverentse Värskas ja 10 korda järjest Jänedal¹ ning sellega paralleelselt XXX aastakäiku publikatsioone, algul teaduskogumikuna (1984, 1994–2006) ja seejärel (alates 2007) kogumikust väljakasvanud, järjepidevuse alusel rahvusvahelise kolme-keelse teadusajakirjana. Käesoleval, 2022. aastal, on möödunud 38 aastat esimesest konverentsist ja sama palju ka artiklite kogumiku-ajakirja ilmumisest.

Alustasime nn noorte majandusteadlastena, tänaseks on tollaegsed alustajad juba pensionieas, mõned paraku ka manalas. Aeg läheb kiiresti! Tahaks loota, et kõigil on enam-vähem elamist väärt elu, nii isiklikus kui töö mõttes, olnud. Kindlasti on kõigil olnud nii paremaid kui keerulisemaid päevi-perioode. Usun siiski, et paremad ajad on ülekaalus olnud ning ka rõõmu enam kui kurbust, õnnestumisi rohkem kui ebaõnnestumiseni.

Meie esimene konverents toimus aastal 1984. Eriti tagantjäreli hinnates oli 1984. aastal toimunud Eesti noorte majandusteadlaste teaduskonverents, mis hõlmas küll nii rahvamajanduse kui ka ettevõtetmajanduse probleeme majandamismehhanismi täiusdamise seisukohalt, tegelikult suures osas tugevalt majanduspoliitilise varjundiga.²

¹ Aastatel 2020 (kaheksas kord Jänedal – üldises järjekorras 28) ja 2021 (üheksas kord Jänedal – üldises järjekorras 29) jäi konverents Covid-19 viiruse tõttu ära. Üldise järjestuse arvestuses on nad ikkagi sisse jäetud, sest kõik ettevalmistused läbiviimiseks olid tehtud, liikumis- ja kogunemispõrangu tõttu ei olnud aga konverentse Eesti Vabariigi otsusel lubatud korraldada.

24. veebruaril 2022 algas agressioon Ukrainasse, mistõttu jätsime ära ka käesoleva aasta konverentsi (kümnes kord Jänedal – üldises järjekorras 30), kuna väliskülaliste saabumine Eestisse oli tugevasti häiritud, osaliselt ka võimatu. Loodame, et aastal 2023 on konverentsi korraldamine võimalik.

² Eesti ja Nõukogude Liidu kõrgkoolides ega uurimisasutustes sel ajal veel ju ei tegeletud (ega ilmselt ka tunnistatud) majanduspoliitikaga, kui uurimis- ega õppevaldkondadega. Majanduspoliitika oli kompartei ja Moskva monopol ning sellist õppeainet nagu Majanduspoliitika (ja tema allosad) kõrgkoolide õppekavades ei olnud (mis turumajandusriikide ülikoolides on täiesti tavaline, arenev ja laienev teiste õppeainete kõrval varsti juba rohkem kui kolmveerand sajandit). Allkirjutanu süvenes majanduspoliitika kui uurimise ja õpetamise aine sisusse eeskätt alles 1989. aastal kui stažeeris kolm kuud Saksamaal, Kieli Ülikooli majanduspoliitika instituudis (november – detsember 1989) ja Frankfurti Ülikooli /Main/ majandusteaduskonnas (jaanuar 1990). Aga ka hiljem korduvalt ning perioodiliselt kahe-kolme kuuliste stažeerimistena mitmetes parimates Saksamaa ja Austria ülikoolides, sh maailmas väga tuntud Kieli Maailmamajanduse Instituudis, viimati kolmekuulise viibimisega Kielis, mis lõppes jaanuaris 2016.

Pealegi oli Noorte Majandusteadlaste Klubi (NMK) seminaridel eelnevatel aastatel sageli tõstatatud ja arutatud nn isemajandava Eesti ³ küsimusi ning põgusalt käsitleti neid ka sellel tolle aja kohta ainulaadsel nn laevakonverentsil⁴ (sõltuvalt osalejate uurimistemaatikast ja ettekannetest), kas otseselt või kaudselt.

Aastatel 1984, 1994–2006 alustasime konverentsi plenaaristungiga Tartus ja seejärel sõitsime Värskasse. Aastatel 2007–2012 toimus kogu konverents Värskas ja alates 2013 on samuti kogu konverents Jänedal toimunud.

Aastast 1994 on nii konverentsi korraldamisel kui kogumiku (aastast 2007 ajakirja) väljaandmisel pearaskus olnud eesti firmal Mattimar OÜ (asutatud 1993 operatiivseks konverentside korraldamise ja teaduspublikatsioonide avaldamise eesmärgil⁵). Aastast 2001 saime kaaskirjastajaks tolleaegse tuntud saksa teadus- ja õppekirjanduse väljaandja kirjastuse Berlin Verlag Arno Spitz GmbH (asutatud 1962). Mõne aasta pärast sai sellest kirjastusest tänane tunnustatud saksa teaduskirjastus Berliner Wissenschafts-Verlag (BWV).⁶ Kõik see õnnestus tänu hea saksa kolleegi ja sõbra, meie ajakirja pikaajalise kaasautori, toimetuskolleegiumi liikme ja hilisema välistoimetaja professor dr Manfred O. E. Henniesi (10.09.1938–18.10.2019) initsiatiivile. Berliini teaduskirjastusega on meil suurepärase koostöö tänaseni. Lisaks – Berliini kirjastus on meie ajakirja sedavõrd hinnanud, et esitas koos oma väljaannetega ka meie ajakirja 2019. aasta sügisel, oktoobris toimunud maailma ühele suurimale, Frankfurti (Main) raamatumessile Saksamaal.

Järgnevas meenutuste lühiväljaandes jagab allkirjutanu sündmused – konverentsid, teaduskogumikud-ajakirjad ja muu tegevuse – viide perioodi. Võib-olla tuleb ka kuues periood? Seda näitab aga siiski aeg, olukord ja tekkida võivad uued vajadused!

³ Hiljem, ka teiste majandus- ja muude valdkondade teadlaste poolt edasiarendatuna, oli see teema, eriti aga alates 1987. aasta sügisest kui IME (Isemajandava Eesti) problemaatikana käsitletav.

⁴ Sel ajal olime vist väheseid (kui mitte üksid), kes siseveekogudel (meil: Emajõgi – Peipsi järv – Lämmijärv – Pihkva järv – Värkska laht – Pihkva järv – Velikaja jõgi – Pihkva järv – Värkska laht – ja tagasi otsest veeteed Tartusse) konverentsi laeval korraldasid.

⁵ Allkirjutanu töötas sel ajal Tallinna Tehnikaülikooli (TTÜ) majandusteaduskonnas majanduspoliitika õppetooli juhataja ja professorina ning kuna sellises suures organisatsioonis nagu TTÜ oli sageli konverentside ja muude sündmuste korraldamisel probleemiks bürokraatia: aeglus, paljude kooskõlastamiste vajadus jms ehk nn mitteoperatiivsus (see oli/on omane ilmselt kõigile kõrgkoolidele ja suurtele organisatsioonidele), siis teaduskonna juhtkond eesotsas dekaan dotsent Jaak Tambergiga soovitas asutada oma firma, kus on võimalik asju operatiivselt ajada. Nii saigi tehtud – 12.10.1993 oli firma Mattimar OÜ asutatud ning edasine asjaajamine 1994. aasta konverentsi ettevalmistamisel ja korraldamisel kulges tõrgeteta.

⁶ BWV kuulub kirjastamisgruppi „Mediengruppe Deutscher Apotheker Verlag“ asukohta Saksamaal Berliinis, Hamburgis, Kölnis, Münchenis ja Stuttgartis, Breslaus (Poola) ja Viinis (Austria). Kirjastamisgrupp kuulub saksa keelse turu juhtivate 20 parima kirjastuse hulka. Asutamisest aastal 1962 möödub 2022. aastal 60 aastat.

1. Kakskümmend korda konverentse (Tartu) – Värskas (1984, 1994-2012)
1.1. Esimene periood (kolm konverentsi: 1–3) – konverentsil osalejad ja teaduskogumiku autorid on vaid Eestist (Tartu – Värska: 1984, 1994–1995)

Tartus-Värskas toimus konverents 20. korral. **Esimesel korral, mai lõpus aastal 1984 toimus kolmepäevane nn laevakonverents:**

- esimesel päeval oli ava-plenaaristung Tartu Ülikooli Ajaloomuuseumis Toomel ning lõuna endises restoranis „Kaunas“ (tänapäevane „Atlantis“). Seejärel (kell 13.15) sõideti mootorlaevaga „Vanemuine“ Tartu kesklinnast Värskasse (sõit kestis 6 tundi). Laeval toimusid ettekanded kolmes sektsioonis ning sektsioonide juhatajad oli vanemad kolleegid Tartu Ülikoolist, Tallinna Polütehnilisest Instituudist /tänapäevane Tallinna Tehnikaülikool/, Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudist ja Plaaniinstituudist;
- teisil päeval sõideti laevaga Pihkvasse linnaga tutvuma ja seejärel tagasi Värskasse. Jälle olid laeval ettekanded. Öhtu veedeti omavahel suheldes, sportides ja saunatades;
- kolmanda päeva hommikul toimus lõpp-plenaaristung konverentsil osalejate ööbimiskohas, endises Eesti ohvitseride õppelaagris Värska keskusest paar kilomeetrit eemal kaunis looduses. Seejärel lahuti, kes laevaga Tartusse (laeval olid vabad diskussioonid), kes bussi või autoga mujale.

* * *

Seejärel oli kümneaastane vahe ning kuna paljud osalejad jäid laevakonverentsiga väga rahule ja ärgitasid allakirjutanut sündmust kordama, siis korraldasime augusti lõpul **1994 teise konverentsi**. Alustasime küll Tartus ava-plenaaristungiga, kuid seejärel sõitsime kiir-laevaga Värskasse. Sellel laeval, laeva ebasobivuse tõttu, ettekandeid ei toimunud (endine laev „Vanemuine“ oli juba vanarauaks arvatud). Ettekanded sektsioonides (samuti ööbimine ja toitlustamine) toimusid Värskas jälle endise õppelaagri ehk tollaegse Eesti õpetajate suvise täiendõppekeskuse ruumes. Värskast tagasi Tartusse sõideti samuti kiir-laevaga. Otsustati, et aastal 1995 korraldame järgmise konverentsi ja kui see ka õnnestub, siis edaspidi saab konverents igal aastal traditsiooniliselt toimuma.

Pärast kolmandat konverentsi 1995 tekkis mõte, et tuleks ka teiste riikide kolleegide kaasata.⁷ Kuna allakirjutanu viibis sügisel 1995 (september-oktoober) Saksamaal reisis ja seejärel järjekordselt Kieli Rakendusülikoolis ja Kieli Maailmamajanduse Instituudis (eeskätt selle raamatukogus: Majandusteaduste Keskraamatukogu /Deutsche Zentralbibliothek für Wirtschaftswissenschaften – ZBW/) poolteist kuud DAADi stipendiaadina stažeerides, siis sai saksa kolleegidele tehtud ettepanek meie konverentsil osalemiseks. Ettepanek võeti huviga vastu (professorid M. Hennies ja T. Schulz Kieli Rakendusülikoolist; hiljem ka saksa keele tõlgid-tõlkijad Anu Schulz /Kiel,

⁷ Mitmed kolleegid Tartu Ülikoolist (Toomas Haldma, Janno Reiljan, Jüri Sepp, Urmas Varblane jt) ja Tallinna Tehnikaülikoolist (Sulev Mäeltsemees, Matti Raudjärv, Ülo Tartu jt) olid viimase 10–15 aasta jooksul vähemalt ühe korra Saksamaa Liitvabariigi ülikoolides stažeerinud ning saksa keel oli vene keele kõrval teiseks-kolmandaks võõrkeeleks, mistõttu liikusid mõtted just eeskätt hakatuseks saksa kolleegide kaasamisele.

vabakutseline – Tallinn, Tallinna Pedagoogiline Instituut/ ja Kersti Kittus Tallinnast /vabakutseline/).

Esimese, nn sissejuhatava perioodi (1984, 1994–1995) lühikokkuvõtteks:

Kui alustasime oma esimese kolmepäevase Eesti noorte majandusteadlaste nn laevakonverentsiga,⁸ oli aasta 1984 ning sellest möödub kahe aasta pärast, aastal 2024, juba 40 aastat. Konverents laeval oli tol ajal originaalne sündmus ja õnnestus osalejate arvates suurepäraselt. Esimese konverentsi järel oli meil 10 aastat vahet ja siis jätkasime aastal 1994 paljude esimesel konverentsil osalenute soovil. Laeva ei saanud me paraku konverentsitööks kasutada, sest varasem mootorlaev „Vanemuine“ oli igati „väsinud“ ning Tartus Emajõe kaldal vanaraua staatuses. Mingit teist meile sobivat laeva ei olnud Tartu Jõesadamal kahjuks pakkuda ja seda kuni tänaseni. Kuna ka teine konverents õnnestus, siis järgnes kolmas 1995. aastal. Konverentsitöö, ööbimine ja toitlustamine toimusid kolmandat ja viimast korda tollases Eesti NSV Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi (VÕT/ VÕTI) suvekursuste keskuses Värskas (endine nn Põhjalaager⁹). Järgmine, neljas konverents, aastal 1996 oli juba rahvusvaheline.

Seega aastale 1996¹⁰ oli meil neljas, kuid esimene rahvusvaheline majanduspoliitika teaduskonverents kavandatud, kus saksa kolleegide kõrval osalesid külalised ka Leedust, Poolast ja Soomest. Konverentsitöö, majutus ja toitlustamine toimus nüüd juba Värskas Sanatooriumi ruumes, kus olid igas osas varasemast oluliselt paremad ja kaasajegsemad tingimused. Konverents piirdus kahe päevaga (loodusprogrammi ei olnud), mistõttu tööprogramm oli väga tihe.

⁸ Kolmepäevane laevakonverents: Tartu-Värskas-Pihkva-Värskas-Tartu; konverentsitöö toimus laeval kolmes sektsioonis ning meil olid sektsioonide **kaasjuhatajateks:**

- Eesti NSV Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudi vastne direktor (1984–1988), endine NSV Liidu diplomaat Ungaris (1980–1984), hilisem Eesti NSV Riikliku Plaanikomitee esimees (1988–1989), Eesti Panga president (1989–1991) ja Eesti Krediidipanga president (2002–2004) dr **Rein Otsason** (24.05.1931–30.10.2004) ja

- Eesti NSV Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudi tollane teadussekretär ja Eesti Majandusjuhtide Instituudi (EMI) dotsent (1979–1992) ja hilisem Riigikogu liige (1992–2003), majandusteaduste kandidaat **Valve Kirsipuu** (5.03.1933–20.09.2017, Korfu).

PS: üheksakümnendatel aastatel osales meie konverentsil ka TPI/ TTÜ kateedrijuhataja (1964–1991), hilisem Riigikogu liige (1992–2003), Eesti Panga Nõukogu esimees (1992–1997), akadeemik (1994), professor dr **Uno Mereste** (27.05.1928–6.12.2009).

⁹ Põhjalaager ehk täisnimetusega Eesti Kaitseväge Petseri Põhjalaager rajati Värskas alevikust veidi lõunasse, Örsava järve kallastele 1920. aastate teises pooles. See oli kaitseväge suvine väljaõppekeskus, kus harjutasid ratsaväelased ja suurtükiväelased üle Eesti. Kõik laagrihooned ehitasid sõdurid ise. Siin olid barakid sõduritele, aga ka hobusetallid, ohvitseride elumajad, söökla ja uhke kasiino ehk laagri kodu. Enamik hooneid on nüüdseks hävinud, kuid sõduritele kodus olnud barakid ja mõned elumajad on säilinud.

¹⁰ Saksa kolleegide osalemine meie konverentsidel ja allkirjutanu paljukordne stažeerimine Saksamaa ülikoolides andis olulise panuse-stiimuli ka meie kogumiku/ ajakirja arendamisel käesolevale tasemele.

1.2. Teine periood (üksteist konverentsi: 4–14) – konverentsil osalejad ja teaduskogumiku autorid on valdavalt Eestist, aga juba ka teistest riikidest (Tartu – Võrska: 1996–2006)

1996 toimus meil järjekorras neljas ja samas esimene rahvusvaheline kahepäevane teaduskonverents eeskätt saksa kolleegide osavõtul ja need konverentsid on tänaseni rahvusvahelistena toimunud. Kuna Põhjalaagris olid meil suhteliselt spartalikud tingimused, siis alates konverentsist 1996 toimus kogu meie tegevus juba Võrska Sanatooriumi suurepärestes ruumides – head ruumid konverentsitööks /sh ka sektsioonide töö korraldamiseks/, majutuseks kaheksed toad, söökla, kauplus, mudavesiravila teenused, õhtul baar ja tantsupõrand, kohalikud muusikud ja tantsuansamblid jms. (tõsi, avaplenaaristung toimus jätkuvalt ülikooli ruumes Tartus).

Alates 1997. aastast olid meie konverentsid kolmepäevased, st kolmandal päeval oli nn looduse poolpäev eesmärgiga ka väliskülalistele Eestimaa loodust ja vaatamisväärsusi tutvustada. Selliselt toimusid konverentsid ka järgnevatel aastatel ning ilmusid teadusartiklite kogumikud aastani 2006 kui toimus 14. konverents.

Kolmandal päeval toimusid huvitavad looduretked-ekskursioonid Võrska ümbruses ja Põlva maakonnas. Osalejate hulk ulatus kohati 70-80 inimeseni, kuid ajapikku hakkas doktorantide osalus vähenema, sest suhteliselt paljud doktorandid kaitsesid oma väitekirja või jätsid töö pooleli ning lahkusid ülikoolidest ettevõtlusesse. Valdavalt hakkasime konverentsi korraldama juuni lõpus – juuli alguses, st Jaanipäeva (24. juuni) järgse nädala neljapäevast laupäevani. Seda seepärast, et mai lõpp-juuni algus ei sobinud kõrgkoolides toimunud eksamisessiooni tõttu ning augusti lõpp seetõttu, et kohe septembris oli õppetöö algamas (pealegi hakkasid inimestel puhkuserahad lõppema).

2006 tekkis mõnel üksikul inimesel vist väsimus-tüdimus (või mingi kadedus?), sest 14-nda konverentsi lõpetamisel tehti ootamatult ettepanek kõike teisiti ja teiste inimeste poolt teha. Miks – pole senini päris selge. Kuna pea kõik osalejaid olid seni toimunuga rahul ja ettepanek toetust ei leidnud, siis meie tegevus jätkus. Kuid olulised muudatused-täiendused tegime oma konverentside läbiviimiseks ja artiklite avaldamiseks siiski, sest olime neid juba mõnda aega kavandanud.

1.3. Kolmas periood (kuus konverentsi: 15–20) – jätkuvad rahvusvahelised teaduskonverentsid. Teaduskogumikust on saanud perioodiline rahvusvaheline teadusajakiri (Võrska: 2007–2012)

2007 toimus 15. teaduskonverents ning teaduskogumiku asemel hakkas ilmuma perioodiline kolmekeelne, rahvusvaheline teadusajakiri. Moodustati rahvusvaheline toimetuskolleegium ning artiklid läbisid nn pimeretsenseerimise valdavalt välisülikoolide doktorikraadiga professorite poolt. Kolmepäevased konverentsid koos avaplenaaristungiga Võrskas jätkusid aastani 2012 (ressursside säästu nimel jätsime varasemate aastate plenaaristungid Tartus ära). **2012 toimus 20. konverents** ning vaatamata väga headele tingimustele (aastal 2007 avati Võrska Sanatooriumi kõrval ka suurepärane ja väga populaarseks kujunenud Võrska veekeskus) ja soojadele suhetele sanatooriumi kollektiiviga Võrskas, oli tekkinud vahelduse mõttes vajadus konverentsi

korraldamise asukohta muuta. Kui Eesti Teadusinformatsiooni Süsteemis (ETIS) olime üheksakümnendatel aastatel ja uue sajandi algusaastatel tasemel 3.1, siis nüüd olime saavutanud taseme 1.2.

Ajapikku, eriti uue sajandi esimese kümnendi teisel poolel, hakkasid mitmed konverentsil osalejad ettepanekuid tegema, et võiks vahelduse mõttes asukohta muuta. Värskas oli kõik hästi, suurepärased tingimused, sh väga lahedad ja toredad inimesed, kellega kokku puutusime, kuid olukord muutus mõnevõrra üksluseks. Keskkonna ja looduse uudsus hakkas ära kaduma!

Pärast 20. konverentsi võtsime seisukoha – järgmiseks, st 2013. aastaks uus konverentsi läbiviimise koht leida.

Seega – viljakas, sisukas ja huvitav Värska-periood oli lõppenud.

Ettepanekud konverentsi toimumise koha muutmiseks tehti eeskätt tartlaste poolt. Uue asukoha leidmiseks saatsime rohkem kui kümmele ettevõttele-organisatsioonile ettepaneku oma soovide-tingimustega pea üle Eesti. Vastanud seitsme seast osutus meile sobivaimaks kohaks **Jänedal Mõis** (erineva suurusega konverentsiruumid /nii hotelli-kompleksis kui mõisa peahoones ja endises koolituskeskuses/, ühe- ja kahekohalised toad majutuseks, hommikusöögid ja õhtused diskussioonide võimalused hotelli baaris, lõuna- ja õhtusöögid Musta Täku tallis, SPA võimalused, lõpetamisel pidulik privaatne õhtusöök hotelli kaminaruumis, heade ujumisvõimalustega Kalijärv jms).

2. Kümme korda järjest konverentse Jänedal (2013 – 2022)¹¹

2.1. Konverentside toimumise asukoha muutus – Värskast Jänedale

Allakirjutanu otsustas koos korraldustoimkonnaga pöörduda mitmete võimalike sobivate puhkepaikade-hotellide poole üle Eesti sooviga meie konverents nende ruumes korraldada. Saatsin meie soovid täisprogrammi läbiviimiseks *ca* 13-le firmale, neist seitse vastas meile. Pärast kaalumist osutus nendest sobivaimaks Jänedal Mõis. Eriti hea oli see väliskülalistele-kolleegidele, sest maandudes lennukiga Tallinna lennuväljale, oli väga mugav kas samas auto rentida, Autobussijaamast Jänedale või Ülemistelt rongiga Aegviitu sõita. Mõnevõrra tülilikam (võrreldes Värskaga) on Jänedale Tartust tulla, kuid mitte võimatu. Seda on tartlased oma aktiivsusega Jänedal osaledes ka näidanud.

Seega – alates aastast 2013 on konverentsid Jänedal järjepidevalt samuti kolme-päevastena korraldatud, ning kolmandal päeval toimusid huvilistele jällegi loodus- ja muud ekskursioonid (näiteks, bussiekskursioon Lahemaale, Amblasse, Tapa linna, Tapa sõjaväelinnakusse ja Moe piiritusvabrikusse /mis küll siis ei töötanud/ ja piiritusmuuseumi, jms). Paaril aastal korraldasime esimesel päeval ümarlaua, kus osalesid ka majanduspraktikud erinevatest kohalikest omavalitsustest ja teistest organisatsioonidest.

¹¹ Täpsuse ja tõe huvides rõhutasin konverentside peakorraldajana küll seda, et potentsiaalselt oleks aastal 2022 Jänedal juba kümnes konverents pidanud toimuma ja järjekorras me ka arvestame kokku 30-ndat konverentsi (Värska ja Jänedal). Kuid korraldajatest mittesõltuvatel põhjustel saame siiski rääkida tulemustest: $7 + 3 = 10$, st et Jänedal on toimunud seitse konverentsi ja ära oleme pidanud jätma kolm konverentsi.

Konverentsi esimese ja teise päeva õhtul oleme miniturniire males korraldanud ning 20. sajandi üht tugevamat maailma malemeistrit Paul Kerest meenutanud.¹²

2.2. Neljas periood (seitse konverentsi: 21–27) – ümarlauaga rahvusvahelised teaduskonverentsid ning kvaliteetajakirja staatuse saamine (Jäneda: 2013 – 2019)

2013 muutsime konverentsi toimumise asukohta, st „kolisime“ Kagu-Eesti piirialt Setomaalt Võrkast Põhja-Eestisse Lääne-Virumaale, Kõrvemaa naabruses olevasse keskaegsesse külla (Gendel/ Jendel – 1353. aastal esmakordselt ürikuis mainitud) ja mõisa (valminud aastal 1510), suusa- ja matkaradade koondumiskohta. Nimelt siirdusime Jänedale,¹³ et meil oleks mitmest küljest vaheldust. Osalejaid jäi küll vähemaks, kuid toimunu oli mõtestatum ning diskussioonid lähedasemad ja pikemad, sest aega oli rohkem.

Lisandusid nn ümarlauad praktikute osalusel (eriti regionaal- ja kohaliku omavalitsuse poliitika teemadel) ning osalejate omavaheline suhtlemine kujunes sisukamaks ja kaalukamaks. Jäneda konverentsid, kuigi osalejaid oli võrreldes Võrkasga vähem¹⁴, õnnestusid sisuliselt suurepäraselt. Kui Võrkas osalesid peamiselt kolleegid Eesti ja teiste Euroopa Liidu riikide ülikoolidest ja institutsioonidest, siis Jänedal lisandusid kolleegid ettekannetega ka Venemaalt ja Georgiast. Samuti on nad meie ajakirjas uuteks autoriteks olnud. Jänedal on mitmel aastal osalenud ja ka ajakirjale artikleid kirjutanud tunnustatud majandusteadlased üleilmse tuntusega Kieli Maailmamajanduse instituudist (saksa keeles: Kiel Institut für Weltwirtschaft /IfW Kiel/, inglise keeles: Kiel Institute for the World Economy, Saksamaa LV).

Ka Põhja-Eesti ja Kõrvemaa loodus on pakkunud uusi muljeid. Vabal ajal mängisime vahelduseks ka malet ja meenutasime Eestist pärit maailmakuulsat malegeeniust Paul Kerest (7.01.1916, Narva – 5.06.1975, Helsingi).

Kuigi meie ajakiri oli indekseeritud pea kümnes rahvusvahelises andmebaasis, tunnustas meid juunis 2019 ka eriti nõudlik ja hinnatud andmebaas Scopus. Siinjuures võiks ka

¹² Paul Keres, suurmeister aastast 1950, oli Eesti ja Nõukogude malemeister ning 20. sajandi üks tugevamaid mängijaid. Ta ei võitnud kunagi male maailmameistri tiitlit, kuid püstitas rekordi, võites geimi üheksa endise, tema aegse või tulevase maailmameistri vastu Capablanca Fischerini. Tema parim Elo reiting (mängutugevus) oli 2615 (juuli 1971).

¹³ **Praegune mõisahoone** on ehitatud **Johan von Benckendorfi** poolt aastatel 1913–1915. Ajalukku on mõisa aga kirjutanud just proua **Maria Zakrevskaja Benckendorf** ja seda oma seiklusrikka elu läbi: seosed Leninile tehtud atentaadiga, elu koos maailmakuulsate kirjanike Maksim Gorki ja Herbert Wells'iga. Jäneda küla südameks on aastaid olnud **Jäneda mõis**. Mõisa härrastemaja-lossi tornis asub muusika-tähetorn, mis on helilooja Urmas Sisaski töö- ja kontserdiruum ning astronoomiliste vaatluste läbiviimise koht. Jäneda mõisakompleksis tegutseb söögikohana Musta Täku tall ja endine härjatall teatrina, tänase nimega Pulli tall.

¹⁴ Üheks põhjuseks osalejate hulga vähenemisel oli kindlasti asjaolu, et sõit Tartust Võrkaske on väiksema aja kuluga ja mugavam kui Jänedale. Kuigi asukoha muutust Võrkas asemel soovisid eeskätt just Tartus elavad kolleegid.

seada nimetada, et USA Kongressi raamatukogu on juba hulk aastaid meie ajakirja enese kogudesse tellinud. Ka ETIS-s olime varasematelt 3.1 ja 1.2 tasemelt aastaks 2019 tasemele 1.1 jõudnud. Ilmselt võib nüüd siis käesolevat ajakirja ka kvaliteetajakirjaks pidada. Tegevus elnimetatud arenguks oli päris pikk ning selleks tegid tublit tööd kõik toimkonna liikmed. Oma olulise panuse on selleks andnud nii artiklite autorid, retsensendid, tõlgid-tõlkijad, sekretärid ja paljud koostööpartnerid, aga samuti lugejad. See on olnud meeskonna eesmärgiline suurepärase koostöö tulemus!

2.3. Ootamatute takistustega viies periood (kolm konverentsi: 28–30) – konverentsi ei saanud COVID-19 piirangute (2020–2021) ja Ukrainas alanud agressiooni tõttu pidada (2022).

Ajakiri on aga ilmunud kogu aeg ja ilmub loodetavasti ka edaspidi

Aastateks 2020 ja 2021 oli korraldajate poolt konverents ette valmistatud, kuid Covid-19 koroonaviirusest tulenenud piirangute tõttu tuli konverents ära jätta. Konverentside loetelu-numeratsiooni osas võtsime aga ka need mitte toimunud konverentsid arvesse. Ajakirja väljaandmine siiski jätkus, kuigi mõnevõrra väiksemates mahtudes ja ilmusid alles sügisel, kuna mitmed potentsiaalsed osalejad olid haigestunud või/ ning ei pidanud vajalikuks ilma konverentsita artikleid kirjutada. Pealegi – näiteks, mitmed saksa kolleegid rakendati uuringutele koroonaviiruse mõju kohta Saksamaal, pealegi oli neil keelatud reisimine teistesse riikidesse.

28. ja 29. konverents aastatel 2020 ja 2021 jäid koroonaviiruse Covid ja sellest tulevate liikumispiirangute tõttu toimumata kuigi korraldajad olid kõik ettevalmistused teinud. Liikumis- ja kogunemispriirangud kehtisid nii Eestis kui nendes riikides, kust oli meil külalisi oodata. Ajakirja numbrid ilmusid aga vaatamata koroonale mõlemal aastal (1-2/ 2020 ja 1-2/ 2021).

2021 oktoobris saatsime infokirjad nii Eesti kui teiste riikide kolleegidele, andes teada, et oleme alustanud 30. konverentsi (30.06–2.07.2022) ettevalmistustega ja oleme selle läbiviimiseks juunis-juulis 2022 kindlasti valmis ning ootame ka artikleid aastal 2022 ja edaspidi avaldamiseks. Jänedal oleks pidanud kümnes ehk kokkuvõttes 30. konverents toimuma. Koroonaviiruse mõju oli kevadel Eestis vähenenud niivõrd, et see konverents võinuks toimuda. Igatahes korraldustoimkond töötas ja oli selleks õigeaegselt valmis! Ka ajakirja järgmiste numbrite ettevalmistamine kulges peaaegu kavandatult.

* * *

Üks uus huviline, kes endast toimkonnale teada andis ja osaleda soovis, oli isegi teiselt poolt Uuralide mäestikku Venemaalt: Handi-Mandi autonoomse ringkonna halduskeskusest, Irtõši jõe äärselt Hantõ-Mansiiski linnast (Chanty-Mansijsk) Yugra Riiklikust Ülikoolist.¹⁵ Ka esialgne

¹⁵ Ülikool asutati 2001. aasta oktoobris, moodustudes varem eksisteerinud õppeasutuste filiaalide baasil: Ülevenemaaline Riiklik Maksuakadeemia, Nižnevartovski Riiklik Pedagoogiline Instituut, Siberi Auto- ja Maanteeakadeemia, Tomski Riiklik Juhtimissüsteemide ja Raadioelektronika Ülikool ning Tjumeni Riiklik Põllumajandusakadeemia. 2005. aastal oli Yugra ülikoolis üliõpilaste arv üle 5000 inimese. 2010. aasta suvel viidi läbi struktuuriline ümberkorraldus, millega kaotati kõik senised instituudid ja teaduskonnad ning kinnitati kuus suurt institutsiooni: humanitaaria,

inglise keelne artikli käsikiri esitati meie toimkonnale sealt veebruari algul 2022 (artikli pealkiri tõlkes: „*Venemaa maksupoliitika täiustamine naftatootmise maksustamise valdkonnas maailma majandusarengu taustal*“), kuid siis algas 24. veebruaril Venemaa agressioon Ukrainas ning asjaajamine (retsenseerimine, artikli täiendamine jms) jäi lõpetamata. Mõni aeg hiljem, märtsis-aprillis 2022, pidime toimkonna poolt paraku vastu võtma otsuse, et alanud agressiooni tõttu 30. konverentsi me ei korralda, kuna väliskülaliste saabumine oleks olnud üldiselt pea võimatu.

Üllatus-üllatus!

9. mail 2022¹⁶ jõudis toimetusse veel üks inglise keelse artikli käsikiri Venemaalt, nimelt Plekhanovi Vene Majandusülikooli Krasnodari filiaalilt ja päris huvitaval teemal (pealkiri tõlkes: „*Venemaa Föderatsiooni põhikapitali investeringute prognoos aastateks 2020–2022*“). Sooviti informatsiooni avaldamisvõimaluste kohta meie ajakirjas. Esialgsel lugemisel võib artikkel saada edaspidi avaldamisküpsiks kui seda täiendatakse (eesmärgid, uurimisülesanded, sisukam analüüs ja põhjalikumad järeldused-kokkuvõtted, ka parem ja nõuetekohane vormistus). Küll on aga olulised just retsensentide arvamused.

On selge, et mõlema Venemaalt saadetud artikli avaldamine on võimalik vaid siis kui need on kirjutatud sellises konditsioonis, nagu meie ajakirja nõuded on seatud, kindlasti ka retsenseerimise etapi läbinud. Loodame, et selleks ajaks on ka agressiivne Venemaa oma ebainimlikud ja häbiväärsed tegevused Ukrainas lõpetanud, süüdlased-roimarid, marodöörid-vargad, teised sõjakurjategijad ja nende pooldajad on oma karistused saanud ning tsiviliseeritud riikide ja rahvaste jaoks on normaalne elu taastunud.

* * *

Kuigi „Konverents – aastal 2022“ ei õnnestunud mõneti Covid pandeemia, peamiselt aga lisandunud Venemaa agressorliku sõjategevuse tõttu Ukrainas, mis omakorda mõjutas kolleegide rahvusvahelist liikumist, on korraldustoimkond siiski veendunud, et „ükskord me teeme selle ära niikuinii“, ehk aastal 2023!?

Ajakirjas artiklite avaldamist ei peaks aga miski segama.¹⁷ Esialgu oleme oma kavad aastani 2029 teinud! Siis mõõduks 45 aastat esimesest konverentsist ja ajakirja asutamistest. Edaspidiseks aga – edu kõigile!

polütehnikumi, keskkonnakorralduse, juhtimis- ja majandusteaduse, juhtimissüsteemide ja infotehnoloogia, samuti kirjavahetus- ja täiendõppe õppeasutust.

NB! 2008. aastal toimus Hantõ-Mansiiskis soome-ugri rahvaste 5. maailmakongress.

2010. aasta rahvaloenduse andmetel oli Hantõ-Mansiiski elanikest venelasi 69,94%, tatarlasi 5,05%, **hante 3,75%**, ukrainlasi 2,97%, tadžikke 1,92%, asereid 1,87%, **manse 1,51%**, kirgiise 1,27% ja usbekke 1,12%. Hantõ-Mansiisk. [<https://en.wikipedia.org/wiki/Khanty-Mansiysk>]

08. 05.2022; NB! MR: nimetus on uhke – Handi-Mandi autonoomne ringkond: aga selle nn pealinnas on põliselanikke hante ja manse **vaid 5,26%** kogu elanikkonnast. Selline on siis olnud endise Nõukogude Liidu ja tänase Venemaa Föderatsiooni sõprus- ja rahvuspoliitika!?

¹⁶ Moskvas Punasel väljakul peeti samal päeval mingisugust nn võiduparaadi, vene keelsetes meediakanalites valetati laialt ja õigustati agressiooni Ukrainas!?! Meil Eestis oli see küll roh-kem järjekordse okupatsiooni aastapäev ning mujal progressiivses maailmas pigem rahu ja Eu-roopa päev (ka Eestis tähistati seda sellisena).

¹⁷ Loe ka lühiartiklit „Informatsioon ajakirja toimkonnalt“ kolmes keeles ajakirja lõpus.

3. Teaduskogumikud kui konverentside väljundid (1984, 1994–2006)

Alates esimesest konverentsist kuni 14-dani ilmusid artiklite kogumikud erinevate pealkirjade all. Esimeses kogumikus oli valdavalt tegemist teesidega-lühiartiklitega ning nn tsensuur ei olnud eriti range, kuid kõik kirjutised siiski avaldamisele ei läinud. Järgmistes kogumikes oli juba valdavalt tegemist artiklitega ja konverentsi korraldajad-toimetajad lugesid hoolega ja kriitiliselt esitatud materjale. Aeg-ajalt hakkasime retsenseerimisele ka doktorante kaasama ning peatselt olid peamiselt doktorandid retsensentideks. Muidugi tuli toimetajatel doktorantide tegevust jälgida, sest mõnikord ei saanud doktorandid hästi retsenseeritava artikli sisust aru (teema oli võõras!). Oli üksikuid juhtumeid, kus doktorant retsenseeris juba ammu doktorikraadi kaitsnud autorite artikleid, ja täiesti ebakompetentselt, mistõttu doktorikraadiga dotsent või professor oli solvunud asjatundmatu hinnangu üle. Muidugi, sellistel juhtudel andsime artikli kompetentsemale retsensendile hindamiseks. Võib ütelda, et ajapikku on artiklite kvaliteet paranenud, kuid ca 10-15% töödest tuli siiski igal aastal tagasi lükata.

2006. aasta sügisel võeti vastu otsus – edaspidi oleks vaja kogumikku nii arendada, et see annaks ajakirja mõõdu välja, st et väljaandel oleks:

- rahvusvaheline toimetuskolleegium;
- retsensentideks doktorikraadiga õppejõud-teadlased (aluseks nn pimeretsenseerimine), võimalusel välisriikide ülikoolidest (see ka õnnestunud);
- artiklil inglise keelne kokkuvõte (abstract), märksõnad inglise keeles ja JEL koodid;
- esindatus paljudes rahvusvahelistes tunnustatud andmebaasides;
- perioodiline ilmumine, st vähemalt kaks numbrit aastas.

Kui seni oli ETIS (Eesti Teadusinformatsiooni Süsteem) meie artiklite kogumikke tasemel 3.1 tunnustanud, siis edaspidi oli eesmärgiks 1.2 saavutamine (mis samuti kohe õnnestus).

4. Teadusajakiri konverentside toetajana ja selle areng (2007–2022)

Aastal 2007 olime oma eesmärgid osaliselt saavutanud – artiklid ilmusid kolmekeelses ajakirjas „Eesti majanduspoliitilised väitlused“, millel olid peaaegu kõik rahvusvahelise teadusajakirja tunnused. Tõsi, paaril esimesel aastal ilmus ajakirja vaid üks number aastas, seejärel aga juba kaks numbrit ja aastal 2019 isegi neli numbrit aastas. Andmebaase oli juurde hulgaliselt lisandunud ning ETISes olime tasemel 1.2. Töö ajakirja arendamise nimel jätkus pidevalt.

Pärast viie-kuue aastast tööd saavutasime selle, et aastal 2019 tunnustas meie ajakirja selline paljude jaoks ihaldatud andmebaas nagu Scopus. Seega jõudsime ETISE tasemele

1.1. Scopuse tunnustuse saavutamine oli kõigi autorite, retsensentide, nii konverentsi kui ajakirja toimkonna ja meie partnerite ühise pikaajalise tubli koostöö tulemus!¹⁸

Loomulikult suurendasime aasta-aastalt nõudeid kvaliteedi osas ning täiustasime ka ajakirja sisu (kroonika osa: tublide lahkunud kolleegide In memoriam avaldamine; juubilaridele tähelepanu juhtimine; asjakohaste sündmuste meenutused; ajakirja erinumbrid /ilmusid aastatel 2016, 2017, 2019/ jms).

Aastast 2022 laiendasime ajakirja sisu, st otsustasime ka ettevõtluse alaseid artikleid senisest rohkem avaldama hakata eeldusel, et ka ettevõtluse temaatika oleks artiklites vähemalt mingil määral majanduspoliitikaga seotud. Seega edaspidi on tegemist *eelretsenseeritud ning viidatud ettevõtetmajanduse ja majanduspoliitika rahvusvahelise teadusajakirjaga*.

Eesmärgiks on kahe valdkonna parem seostamine, sest majanduspoliitika mõjutab ettevõtlust ja ettevõtted mõjutavad majanduspoliitikat.

Ajakirja senine pealkiri „Eesti majanduspoliitilised väitlused“ jääb aga samaks.

5. Kokkuvõtteks: mõned mõtted mõeldes tulevikule (2023 – 2029; võimalikud konverentsid: 31–37 ?)¹⁹

Tänaseks on meie ajakirjas avaldatud rohkem kui 40 riigi majandust ja majanduspoliitikat käsitleva uurimistöö tulemused artiklitena, seda ligi 20 riigi kolleegilt. Enamus artiklite autoritest on osalenud oma tööde ja ettekannetega ka meie konverentsidel. See loodetavasti jätkub.

Esialgul oleme nii konverentside korraldamise kui ajakirja väljaandmise kavandanud aastani 2029 (siis toimub Tallinnas järjekordne Eesti XXIX üldlaulu- ja XXII tantsupidu), siis toimuks juba 37. konverents ning ajakirja ilmumise XXXVII aastakäiku.²⁰ Oleks tore kui praegused toimkonnad niikaua vastu peaks. Kindel selles aga olla ei saa. Põhjus on väga lihtne – kõik me vananeme, haigused võivad kimbutama hakata ja päris surmani ei soovi vist keegi jõuliselt töötada-tegutseda ja vastutada. Ka huvialade, meelelahutuste ja puhkamisega on vaja tegeleda. Seda eeldusel, et elatakse vähemalt

¹⁸ Tagasisivaatavalt võiks väita järgmist: allakirjutajale on rohkem kui viimase paari aasta vältel ca 1-2 korda nädalas e-maili teel pakutud kaastööd – paljude USA, Euroopa riikide, India, Austraalia jt majandusajakirjade toimetuste poolt artiklite kirjutamist nende ajakirjale (ja seda korduvalt). Usun, et selliseid pakkumisi on paljudele eesti kolleegidele tulnud. Samas, suurel osal ajakirjadel puudub Scopuse tunnustus, ehk vastupidi – vaid vähestel ajakirjadel on see olemas (küll aga on taotlemisel). Seega meie arvult väikese toimkonna poolt saavutatu on päris hea tulemus!

¹⁹ See seitsme aastane ajavahelik võib ka kuuendaks perioodiks kujuneda (seitse konverentsi). Mis selle iseloomulikuks sisuks ja tunnuseks võib olla, seda näitab aeg, asjaolud ja keskkond. Täna me kindlasti ka eeldame, et takistavaid tegureid (pandeemia, agressioon jms) pole. Või pikeneb viies periood!

²⁰ Kui Tartu Jõesadamasse (või mujale laevatavatele siseveekogudele Eestis) ilmeks meile rahaliselt ja võimalustelt vastuvõetav laev, korraldaks kindlasti veel ka laevakonverentsi. Kui reaalne see on, seda ei tea! Merelaeval konverentsi korraldamine pole nii huvitav (palju võõrast rahvast, nostalgia varasema järele!) ja ilmselt meile rahaliselt mittesobiv, kallid.

näiteks 80-ne²¹ aasta vanuseks (miks mitte ka vanemaks). Küll aga head tervist ja edu kõigile!

Ilmselt oleks vaja nooremaid inimesi nii konverentsi korraldajate kui ajakirja väljaandjate hulka leida. Üleskutsed selleks on mitmel korral tehtud, seni pole huvilisi leidunud (aga ega see tegevus ka lihtne ei ole, tööd palju ja vastutus on suur!). Nooremad kolleegid tooks siiski ka uusi värskaid mõtteid kaasa.

Allakirjutanu on eelnevat ka varem ütelnud ja sellest kirjutanud ning jääb siinjuures selle juurde – kui on huvilisi, olge palun head ja andke endast toimkondadele märku! Oleme valmis praeguste toimkondade ridu täiendama ja ühel hetkel kõik tegusatele inimestele ka üle andma.

Tere tulemast!

September 2021 – mai 2022

Tallinnas, Pirita-Kosel

(oma kodukontoris-büroos, osaliselt ka nn haru-kodukontorites

Kaasiku metsatalus Lääne-Virumaal ja Pärnus)

Lugupidamisega,

Teie Matti Raudjärv

(teaduskonverentside algataja-peakorraldaja ning

teaduskogumike üldtoimetaja ja ajakirja asutaja-peatoimetaja)

²¹ Aastal 2029 saaks allakirjutanu 80-aastaseks (eeldusel, et nii kauaks on üldse elupäevi antud?). 45 aastat mööduks ka meie esimese konverentsi korraldamisest ja ajakirja eelkäija asutamisest. Viitkümmet ei pigista vist välja!?

Mitmed toimkonna liikmed on allakirjutanust veelgi vanemad. Siis, tänasest seitsme aasta pärast, aitab juba küll korraldamistest-organiseerimistest-toimetamisest. Nooremad teevad loodetavasti neid asju paremini!

Muidugi on ka see võimalus, et lõpetame üldse oma konverentside korraldamise ja/või ajakirja väljaandmise, kuid need pole vist parimad otsused. Kuna nii konverentside arendamise kui ajakirja kvaliteedi tõstmise eesmärgi nimel oleme küllalt palju tulemuslikult tööd teinud ja vaeva näinud.

Tegelikult – kui mitte enne, siis pärast aastal 2029 korraldatavat konverentsi ja ajakirja publitseerimist paneksin peatoimetaja ameti maha ja üldse lõpetaksin töö selles valdkonnas.

Teeks väikese, tagasihoidliku ja sisuka lõpupeo koos oma järele jäänud kaasteelistega ning ... Jumalaga!

Läbitud on ju tegelikult tore teekond, on mida mäletada, nii inimesi kui sündmusi!

Võiks isegi nii ütelda – elu pole asjatult elatud!

Elame-näeme!